

وَ مَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ
 بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ (21) وَ يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ
 جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا أَيْنَ شُرَكَائُكُمْ
 الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ (22) ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فَتَنْتُهُمْ إِلَّا
 أَنْ قَالُوا وَ اللَّهُ رَبَّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ (23) انْظُرْ
 كَيْفَ كَذَبُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَ ضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا
 يَفْتَرُونَ (24) وَ مِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ وَ جَعَلْنَا
 عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَ فِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَ
 إِنْ يَرَوْا كَلًّا آيَةً لَا يُؤْمِنُوا بِهَا حَتَّى إِذَا جَاءُوكَ
 يُجَادِلُونَكَ يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ
 الْأَوَّلِينَ (25) وَ هُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَ يَنْأَوْنَ عَنْهُ وَ إِنْ
 يُهْلِكُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَ مَا يَشْعُرُونَ (26) وَ لَوْ تَرَى

إِذْ وَقَفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبَ
 بَايَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ (27) بَلْ بَدَأَ لَهُمْ
 مَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا
 عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ (28) وَقَالُوا إِنَّ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا
 الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ (29) وَلَوْ تَرَى إِذْ وَقَفُوا
 عَلَى رَبِّهِمْ قَالَ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبَّنَا
 قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ (30)

Who doth more wrong than he who inventeth a lie against Allah
 or rejecteth His signs? But verily the wrong-doers never shall
 prosper. One day shall We gather them all together: We shall say
 to those who ascribed partners (to Us): "Where are the partners
 whom ye (invented and) talked about!" There will then be (left)
 no excuse for them but to say: "By Allah our Lord, we were not
 those who joined gods with Allah." Behold! How they lie against
 themselves! But the (lie) which they invented will leave them in
 the lurch. Of them there are some who (pretend to) listen to thee;
 but We have thrown veils on their hearts, so they understand it
 not, and deafness in their ears; if they saw every one of the signs,
 not they will believe in them; in so much that when they come to

thee, they (but) dispute with thee; the unbelievers say: "These are nothing but tales of the ancients." Others they forbid it, and themselves they keep away; but they only destroy themselves, and they perceive it not. If thou couldst but see when they shall be made to stand by the fire! They will say: "Would that we were but sent back! Then would we not reject the signs of our Lord, but would be amongst those who believe!" Yea, in their own (eyes) will become manifest what before they concealed. But if they were returned, they would certainly relapse to the things they were forbidden, for they are indeed liars. And they (sometimes) say: "There is nothing except our life on this earth, and never shall we be raised up again." If thou couldst but see when they shall be made to stand before their Lord! He will say: "Is not this the truth?" They will say: "Yea, by our Lord:" He will say: "Taste ye then the chastisement, because ye rejected faith."

اور اُس شخص سے بڑھ کر ظالم کون ہوگا جو اللہ پر جھوٹا بہتان لگائے، یا اللہ کی
 نشانیوں کو جھٹلائے؟ یقیناً ایسے ظالم کبھی فلاح نہیں پاسکتے۔ جس روز ہم ان
 سب کو اکٹھا کریں گے اور مشرکوں سے پوچھیں گے کہ اب وہ تمہارے
 ٹھہرائے ہوئے شریک کہاں ہیں جن کو تم اپنا خدا سمجھتے تھے تو وہ اس کے سوا
 کوئی فتنہ نہ اٹھا سکیں گے کہ (یہ جھوٹا بیان دیں کہ) اے ہمارے آقا، تیری
 قسم ہم ہر گز مشرک نہ تھے۔ دیکھو، اُس وقت یہ کس طرح اپنے اوپر آپ
 جھوٹ گھڑیں گے، اور وہاں اُن کے سارے بناوٹی معبود گم ہو جائیں گے۔ ان

میں سے بعض لوگ ایسے ہیں جو کان لگا کر تمہاری بات سنتے ہیں مگر حال یہ ہے کہ ہم نے اُن کے دلوں پر پردے ڈال رکھے ہیں جن کی وجہ سے وہ اس کو کچھ نہیں سمجھتے اور ان کے کانوں میں گرانی ڈال دی ہے (کہ سب کچھ سننے پر بھی کچھ نہیں سنتے) وہ خواہ کوئی نشانی دیکھ لیں، اس پر ایمان لا کر نہ دیں گے حد یہ ہے کہ جب وہ تمہارے پاس آ کر تم سے جھگڑتے ہیں تو ان میں سے جن لوگوں نے انکار کا فیصلہ کر لیا ہے وہ (ساری باتیں سننے کے بعد) یہی کہتے ہیں کہ یہ ایک داستان پارینہ کے سوا کچھ نہیں۔ وہ اس امر حق کو قبول کرنے سے لوگوں کو روکتے ہیں اور خود بھی اس سے دور بھاگتے ہیں۔ (وہ سمجھتے ہیں کہ اس حرکت سے وہ تمہارا کچھ بگاڑ رہے ہیں) حالانکہ دراصل وہ خود اپنی ہی تباہی کا سامان کر رہے ہیں مگر انہیں اس کا شعور نہیں ہے۔ کاش تم اس وقت کی حالت دیکھ سکتے جب وہ دوزخ کے کنارے کھڑے کیے جائیں گے۔ اس وقت وہ کہیں گے کہ کاش کوئی صورت ایسی ہو کہ ہم دنیا میں پھر واپس بھیجے جائیں اور اپنے رب کی نشانیوں کو نہ جھٹلائیں اور ایمان لانے والوں میں شامل

ہوں۔ درحقیقت یہ بات وہ محض اس وجہ سے کہیں گے کہ جس حقیقت پر

انہوں نے پردہ ڈال رکھا تھا وہ اس وقت بے نقاب ہو کر ان کے سامنے آچکی

ہوگی، ورنہ اگر انہیں سابق زندگی کی طرف واپس بھیجا جائے تو پھر وہی سب

کچھ کریں جس سے انہیں منع کیا گیا ہے، وہ تو ہیں ہی جھوٹے اس لیے (اپنی

اس خواہش کے اظہار میں بھی جھوٹ ہی سے کام لیں گے)۔ آج یہ لوگ

کہتے ہیں کہ زندگی جو کچھ بھی ہے بس یہی ہماری دنیا کی زندگی ہے اور ہم

مرنے کے بعد ہر گز دوبارہ نہ اٹھائے جائیں گے۔ کاش وہ منظر تم دیکھ سکو

جب یہ اپنے رب کے سامنے کھڑے کیے جائیں گے۔ اس وقت ان کا رب

ان سے پوچھے گا: "کیا یہ حقیقت نہیں ہے؟" یہ کہیں گے: "ہاں اے

ہمارے رب، یہ حقیقت ہی ہے"۔ وہ فرمائے گا: "اچھا، تو اب اپنے انکار

حقیقت کی پاداش میں عذاب کا مزا چکھو"۔

और उस शख्स से बढ़कर ज़ालिम कौन होगा जो अल्लाह पर झुटा
बहुतान लगाए, या अल्लाह की निशानियों को झुठलाए? यकीनन ऐसे
ज़ालिम कभी फ़लाह नहीं पा सकते | जिस रोज़ हम इन सबको
इकट्ठा करेंगे और मुशरिकों से पूछेंगे कि अब वे तुम्हारे ठहराए हुए

~~~~~

शरीक कहाँ हैं | जिनको तुम अपना खुदा समझते थे, तो वे इसके सिवा कोई फ़ितना न उठा सकेंगे कि (यह झुटा बयान दें कि) ऐ हमारे आका, तेरी कसम, हम हरगिज़ मुशरिक न थे | देखो, उस वक़्त ये किस तरह अपने ऊपर आप झूट घड़ेंगे, और वहाँ इनके सारे बनावटी माबूद गुम हो जाएँगे | इनमें से बाज़ लोग ऐसे हैं जो कान लगाकर तुम्हारी बात सुनते हैं मगर हाल यह है कि हमने उनके दिलों पर परदे डाल रखे हैं जिनकी वजह से वे इसको कुछ नहीं समझते और उनके कानों में गिरानी डाल दी है (कि सब कुछ सुनने पर भी कुछ नहीं सुनते) | वे चाह कोई निशानी देख लें, उसपर ईमान लाकर न देंगे | हद यह है कि जब वे तुम्हारे पास आकर तुमसे झगड़ते हैं तो उनमें से जिन लोगों ने इनकार का फ़ैसला कर लिया है वे (सारी बातें सुनने के बाद) यही कहते हैं कि यह एक दास्ताने-पारीना के सिवा कुछ नहीं | वे उस अम्मे-हक़ को क़बुल करने से लोगों को रोकते हैं और खुदा भी उससे दूर भागते हैं | (वे समझते हैं कि इस हरकत से वे तुम्हारा कुछ बिगाड़ रहे हैं) हालाँकि दरअसल वे खुदा ही अपनी तबाही का सामान कर रहे हैं, मगर उन्हें इसका शुऊर नहीं है | काश, तुम उस वक़्त की हालत देख सकते जब वे दोज़ख के किनारे खड़े किए जाएँगे | उस वक़्त वे कहेंगे, काश, कोई सूरत ऐसी हो कि हम दुनिया में फिर वापस भेजे जाएँ और अपने रब की निशानियों को न झुटलाएँ और ईमान लानेवालों में शामिल हों | दरहकीक़त यह बात वे महज़ इस वजह से कहेंगे कि जिस हकीक़त पर उन्होंने परदा डाल रखा था वह उस वक़्त बेनकाब होकर उनके सामने आ चुकी होगी, वरना अगर उन्हें साबिक़ ज़िन्दगी की तरफ़ वापस भेजा जाए तो फिर वही सब

~~~~~

~~~~~

कुछ करें जिससे उन्हें मना किया गया है । वे तो हैं ही झूटे (इसलिए अपनी इस खाहिश के इज़हार में भी झूट ही से काम लेंगे) आज ये लोग कहते हैं कि ज़िन्दगी जो कुछ भी है बस यही हमारी दुनिया की ज़िन्दगी है और हम मरने के बाद हरगिज़ दोबारा न उठाए जाएँगे । काश वह मंज़र तुम देख सको जब ये अपने रब के सामने खड़े किए जाएँगे । उस वक़्त उनका रब उनसे पूछेगा, “क्या यह हकीक़त नहीं है?” ये कहेंगे, “हाँ, ऐ हमारे रब, यह हकीक़त ही है ।” वह फ़रमाएगा, “अच्छा, तो अब अपने इनकारे-हकीक़त की पादाश में अज़ाब का मज़ा चखो ।”